

ЗАЕДНО И РАВНИ: ПРАВАТА НА ТЪРСЕЩИТЕ УБЕЖИЩЕ И ЗАКРИЛА

Тематичен приоритет № 1: Подобряване на демократичната
култура и гражданска осведоменост

Фонд Активни граждани

Ukraine
Support & Renovation
Foundation

**ФОНДАЦИЯ
СТОЙНА
КРЪСТАНОВА**

Относно проекта „Заедно и равни: правата на търсещите убежище и закрила“

Изпълнители и партньори по проекта:

ФОНДАЦИЯ „СТОЙНА КРЪСТАНОВА“

СДРУЖЕНИЕ „НЕПОРАСНАЛИТЕ“

UCRAINE SUPPORT&RENOVATION FOUNDATION

Относно проекта „Заедно и равни: правата на търсещите убежище и закрила“

Цели на проекта:

Нуждата от предлагания проект е обоснована с предварителното проучване от екипа на ситуацията, породена бежанската вълна – следствие от войната в Украйна. Макар Конвенцията за бежанците да посочва норми и правила за намиране на трайни решения за изграждане отново на живот в достойнство и мир, хората не винаги са запознати добре със законовите рамки и с правата, които имат в страната на убежище. Въз основа на изследване се открие „моментна снимка“ на ситуацията, която позволява:

- ✓ Да се идентифицират проблемите на уязвимата група.
- ✓ Да се анализират, съобразно законите и нормите, засягащи бежанците и по-специално бягащите от войната, които са регистрирани със статут за временна закрила (по силата на Решение (ЕС) 2022/382 НА СЪВЕТА от 4 март 2022 година).
- ✓ Да се обсъждат засегнатите въпроси и даване на гласност и публичност.
- ✓ Възможности за законов отговор и препоръки за следване на конкретни стъпки (организиране на дебат, създаване на видео казуси, наръчник с препоръки, обучение на доброволци).

Относно проекта „Заедно и равни: правата на търсещите убежище и закрила“

Методология на изследването:

Прилага се методологията на спешната антропология, обвързана с необходимостта за неотложна антропологична реакция за решаването на криза, в която е поставена конкретна културна общност. Тя разчита на антроположките опит, знания и чувствителност към Другостта, различията, уязвимите групи, от една страна, и на способността за осъществяване на хуманистичен превод между културите и на ангажираността към съвременните хуманитарни кризи, от друга. Продължава използването и на антропология на действието / приложна и активна антропология – концепция, която е била в основата на класическата спешна антропология, която в контекста на изследването в настоящия проект подсказва, че проучването трябва да бъде последвано от конкретно действие по решаване на кризата и облекчаване на страданието на засегнатата от войната общност.

Изследването почива на различни и обвързани едни с други методи за събиране на данни: кабинетно/интернет проучване (Desk Research), полуструктурирани интервюта, неструктурирани интервюта, фокус-групи, видео- и фотодокументиране, които са съгласувани с поставените научни и практически цели и са обосновани от предимствата на всеки от тях.

Представяне на участниците, институциите и гостите на Кръглата маса

Държавни институции	Местни власти	Неправителствен сектор
<p>Областна администрация Областен управител Експерти</p>	<p>Община Пловдив Зам. Кмет „Спорт, младежки дейности и социална политика“ Експерти</p>	<p>ВКБООН Български червен кръст Каритас България, Каритас Витания Българска Протестантска църква – Пловдив Почетен консул на Украйна в Пловдив</p>
<p>Министерство на вътрешните работи – Областна дирекция Сектор „Миграция“ Държавна агенция за бежанците</p>	<p>Общини от областта Експерти</p>	<p>Фондация „Ukraine Support & Renovation“ Наталия Елис</p>
<p>Министерство на образованието и науката РУО Пловдив Министерство на здравеопазването Регионална здравна инспекция Агенция по заетостта Бюро по труда - Пловдив Агенция за социално подпомагане Дирекция за социално подпомагане</p>		<p>Общонародно сдружение „Мати Болгария“ Сдружението на Украинските Организации в България „Мати Украйна“ Българо-украинска индустриална камара Украинско-българско сдружение „Пловдив“</p> <p>Доброволци</p> <p>Работодатели – представители на фирми от Пловдив и областта Лекари и Психолози</p>
<p>...</p>	<p>...</p>	<p>Адвокати</p> <p>Университетски преподаватели</p> <p>...</p>

Проблемите на бежанците – предизвикателства и преодоляване

За решаването на една част от проблемите вече има алгоритъм, изработен от институциите, който се отнася до жизнените проблеми на хора в беда (настаняване, храна, вещи от първа необходимост, неотложни здравни нужди). В процеса на взаимодействие между институциите се забелязват затруднения.

- ✓ Държавната администрация не винаги може да намери ресурс, особено при форсмажорни обстоятелства, за да организира всички дейности за удовлетворяване на нуждите на бежанците.
- ✓ Съществуват комуникационни проблеми между институциите, които водят и до несъответствия в други области (финансови, хуманитарни). Поради това, въпреки че държавата има изработени политики за разрешаване на въпросите по настаняването на бежанците, програмата не функционира достатъчно добре, действията са забавени, плащанията са неточни. (Като пример може да бъде посочено липсата на добра комуникация между общинските служби и Министерството на туризма.
- ✓ Следва да има по-експлицитна информация за правилата, отнасящи се за образователните, трудовите, здравните и т.н. услуги за хората, бягащи от войната, които търсят убежище и закрила.
- ✓ Непоследователна политика на българските правителства при вземане на важни решения, отнасящи се до украинските бежанци, което се отразява и на житейските ситуации на хората.

Проблемни ситуации и казуси на украинците, търсещи убежище в България (по примерите на Пловдив град и Пловдив област)

Намиране на подслон и жилище

При първоначалното струпване на хора голяма част от бежанците са настанени в областта – малките градчета и села, където хората са предоставили безвъзмездно селска къща, малък апартамент, стая. Там обаче по-трудно се намира работа и те се насочват към областния град, където по-големи предприятия или фирми отварят врати за тях. Това, което облекчава настаняването, е решението бившата белодробна болница да се превърна в място за временно настаняване.

В поддържането на дома основната грижа е от страна на фондацията на Наталия Еллис, която привлича доброволци, както и дарители за осигуряването на всички необходими неща (битови препарати, постелъчно бельо, домакински съдове и прибори и др.).

Възможностите, които дават населените места около Пловдив и в частност Асеновград, решават частично проблема – наличието на добра инфраструктура и транспорт между двата града, както и на индустриални предприятия между тях, прави Асеновград също възможна алтернатива за украинците търсещи убежище.

Проблемни ситуации и казуси на украинците, търсещи убежище в България (по примерите на Пловдив град и Пловдив област)

Език и социално включване.

Езиковата бариера пред украинските граждани, бягащи от войната

Когато човек попадне в чужда езикова среда, това повлиява всички аспекти на негово нормално социално действие, които се отнасят до общуване с представители на приемащата общност. За украинските граждани, които пристигат в България след началото на войната през февруари 2022 г. тази комуникация обхваща различни държавни, общински институции, работодатели и неправителствени организации.

На този етап не срещнахме единни механизми или алгоритъм за справянето с този проблем и всяка институция при желание и проявена инициатива взема свои решения и предприема стъпки да преодолее комуникативната бариера с потребителите от украински произход на съответните услуги.

Важно е да има допълнителни възможности за усвояване и усъвършенстване на езика.

Проблемни ситуации и казуси на украинците, търсещи убежище в България (по примерите на Пловдив град и Пловдив област)

Осигуряване на работа – трудности, възможности и предизвикателства

Реализацията на украинците на пазара на труда е много важна и поставя различни въпроси.

- ✓ Легализация на дипломата – оказва се, че това е доста дълъг процес.
- ✓ Владеенето на език е една от основните трудности за валидиране на диплома за регулирана професия (поне на този етап).
- ✓ Проблем има и когато въпреки, че владеят професия, голяма част от украинските граждани не са взели своите документи и не могат да докажат образователна степен, съответно – професионална квалификация.

Най-разпространена практика е украинските граждани да се назначават на работни места, които не изискват диплома или квалификация. Експертите от Агенцията по заетостта (Бюро по труда, Пловдив) смятат, че ако има начин и ясни правила за признаване на знанията и уменията, то тогава те биха били полезни със своите знания умения, тъй като сега са необходими хора с висока квалификация и те биха могли да заемат тази ниша.

По-доброто използване на уменията и потенциала на бежанците и мигрантите помага за изграждане на по-приобщаващи пазари на труда и за просперитета и сближаването на европейското общество. Последните месеци показаха, че работниците и предприемачите мигранти разполагат с умения и таланти, за да допринасят активно за възстановяването на икономиката на Европа.

Проблемни ситуации и казуси на украинците, търсещи убежище в България (по примерите на Пловдив град и Пловдив област)

Влизане на украинските граждани в образователната система на България. Висше образование, професионално обучение, квалификация и преквалификация.

- ✓ Образованието и професионалните знания и умения са важно условие за развитието на всеки млад човек. Много от младите хора, които са завършили средно образование и искат да учат в университет се изправят пред пречката да заплащат такса като студенти от трети (не европейски) страни, обучаващи се у нас – такса, която е от порядъка 1500-1650 евро за семестър. И парадоксално, пречка за решаване на проблема е статутът за временна закрила или поне неговото тълкуване от българските институции.
- ✓ Предстои отварянето на Програми на Министерство на труда и социалната политика за преквалификация, в която най-вероятно ще бъдат включени и украинските граждани като целева група. Експертите от Агенцията по заетостта смятат, че тя ще помогне бежанците да адаптират своите знания и умения за условията на българския пазар на труда.
- ✓ Каритас Витания и сега предлага възможности за квалификация и преквалификация чрез курсове на ЦПО.

Проблемни ситуации и казуси на украинците, търсещи убежище в България (по примерите на Пловдив град и Пловдив област)

Легализиране на дипломи и умения

- ✓ Легализация на дипломата – оказва се, че това е доста дълъг процес. Процедурата по легализация е законоустановена в „Правилник за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа”.
- ✓ Владеенето на език е една от основните трудности за валидиране на диплома за регулирана професия (поне на този етап), но в зависимост от степента на завършено образование процедурите могат да бъдат и по-лесни.
- ✓ За легализация на диплома може да се говорим не само при завършено висше образование (степен бакалавър, професионален бакалавър, магистър и доктор), но и за по-ниски степени – средно, основно, начално образование. Това е така, защото дадена диплома може да се ползва в чуждата страна и за кандидатстване за работа, но и за продължаване на образованието.
- ✓ Валидиране на умения – проблем има и когато въпреки че владеят професия, голяма част от украинските граждани не са взели своите документи и не могат да докажат образователна степен, съответно – професионална квалификация.

Ако има начин и ясни правила за признаване на знанията и уменията, то тогава те биха били полезни със своите знания умения, тъй като сега са необходими хора с висока квалификация и те биха могли да заемат тази ниша.

Проблемни ситуации и казуси на украинците, търсещи убежище в България (по примерите на Пловдив град и Пловдив област)

Знания и умения по предприемачество

По отношение на намирането на работа държавата би могла също така да създаде възможности украински (и въобще чужди) граждани сами да регистрират фирми и да създават работни места за други украинци. Неправителствени организации замислят да предоставят образователни услуги по предприемачество на украинските граждани. Заедно с това следва да им се предостави по-широка информация и опит „стъпка по стъпка“ за юридическите изисквания, необходимите документи и процедурите за регистрация на ЕООД или ООД, както и правила за внасяне на отчети, заплащане на данъци и т.н.

Проблемни ситуации и казуси на украинците, търсещи убежище в България (по примерите на Пловдив град и Пловдив област)

Здравни услуги

Макар вече с установяването в България за всички украински граждани да са осигурени здравни услуги и личен лекар, съществуват специфични проблеми, например, доказване на инвалидност и възможност да се ползват помощи и пенсия, лекарства, придружител и други. По принцип съществува комуникация между украинските граждани и обмяна на опит. Тези, които вече са минали през този процес и могат да обяснят нужните стъпки и към кои институции да се насоча, както и какви документи са необходими. Все пак е необходимо здравната каса или лекарски организации да обяснят процедурите, необходимите изследвания и документи, за да могат нуждаещите се да знаят как да уредят тези свои проблеми.

Проблемите на бежанците – предизвикателства и преодоляване

Дискусия и препоръки

**ЗАЕДНО И РАВНИ:
ПРАВАТА НА ТЪРСЕЩИТЕ УБЕЖИЩЕ И ЗАКРИЛА**

Благодарим за участието!

Проект № 964 „Заедно и равни: правата на търсещите убежище и закрила”
към Фонд Активни граждани България <https://www.activecitizensfund.bg>
тематичен приоритет 1 Подобряване на демократичната култура и гражданска осведоменост.
Финансовата подкрепа е предоставена от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на
Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство на стойност € 14 994

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по
Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за
съдържанието на документа се носи от Фондация „Стойна Кръстанова“ и при никакви
обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на
Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд
Активни граждани България

Ukraine
Support & Renovation
Foundation

ФОНДАЦИЯ
СТОЙНА
КРЪСТАНОВА